

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 602/2024-23

Ústavný súd Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho a zo sudcov Petra Molnára a Petra Straku (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDACTED], narodenej [REDACTED], [REDACTED], narodeného [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], narodeného [REDACTED], [REDACTED], narodeného [REDACTED], a [REDACTED], narodenej [REDACTED] [REDACTED], zastúpených JAVOR-TOKÁR advokátska kancelária, s.r.o., Stará Vajnorská cesta 37, Bratislava, proti postupu Mestského súdu Bratislava IV (pôvodne Okresného súdu Bratislava II) v konaní sp. zn. B2-16C/75/2019 (pôvodne sp. zn. 16C/75/2019) takto

rozhodol:

1. Postupom Mestského súdu Bratislava IV (predtým Okresného súdu Bratislava II) v konaní sp. zn. B2-16C/75/2019 (pôvodne sp. zn. 16C/75/2019) **bolo porušené** základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a ich právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Mestskému súdu Bratislava IV v konaní sp. zn. B2-16C/75/2019 **prikazuje** konať bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľom **priznáva** finančné zadosťučinenie, každému **1 000 eur**, ktoré **je** Mestský súd Bratislava IV **povinný** vyplatiť im do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Mestský súd Bratislava IV **je povinný** nahradiť sťažovateľom trovy konania **2 636,16 eur** a zaplatiť ich advokátovi sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 24. októbra 2024 domáhajú vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Tiež navrhujú prikázať mestskému súdu konať bez zbytočných prietáhov, priznať každému sťažovateľovi finančné zadosťučinenie 5 000 eur a náhradu trov konania.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovatelia sa žalobou podanou 4. novembra 2019 domáhali náhrady škody a nemajetkovej ujmy proti žalovanému Slovenskej kancelárii poisťovateľov (neskôr do konania na strane žalovaného vstúpila KOOOPERATIVA poisťovňa, a.s. Vienna Insurance Group, pozn.). Žalobu odôvodnili tým, že v dôsledku dopravnej nehody utrpel ich blízky rodinný príslušník smrteľné zranenia.

3. Sťažovatelia namietajú celkovú dĺžku konania v trvaní piatich rokov. Podľa ich názoru vec zo skutkového ani z právneho hľadiska nevykazuje znaky mimoriadnej zložitosti a patrí medzi bežnú agendu rozhodovacej činnosti všeobecných súdov. Tvrdia, že v konaní bol nariadený termín pojednávania 10. marca 2023, po ktorom je mestský súd v konaní nečinný. Uviedli, že mestský súd odročil pojednávanie na neurčito v dôsledku preloženia zákonnej sudkyne na Okresný súd Pezinok.

4. Podľa tvrdení sťažovateľov ďalším procesným postupom mestského súdu je vyžiadanie vyšetrovacieho spisu z Okresného riaditeľstva Policajného Zboru v Humennom ČVS: ORP-517/2-VYS-HE-2018. Žiadajú ústavný súd, aby pri posúdení ich nároku zohľadnil, že dopravná nehoda a jej nešťastný následok výrazne zasiahli do ich životov.

II.

Vyjadrenie mestského súdu

5. Mestský súd v doručenom vyjadrení konštatoval prietahy v období od 28. októbra 2021 do 26. januára 2023 a v období od 27. júna 2023 do 5. decembra 2024, kedy nekonal vo veci plynule. Tieto prietahy mali byť objektívne zapríčinené okrem iného zmenou zákonných sudcov v danej veci. Po pridelení veci poslednému zákonnému sudcovi tento uznesením rozhodol o čiastočnom zastavení konania (z dôvodu úmrtia jedného z pôvodných žalobcov a z dôvodu späťvzatia žaloby vo vzťahu k Slovenskej kancelárii poisťovateľov) a nariadil termín pojednávania na 5. máj 2025. Mestský súd poukazuje na to, že tomuto sudcovi bolo pridelených 460 vecí, preto bolo jeho povinnosťou prioritne riešiť veci, ktoré neznesli odklad. Procesný postup v súčasnosti považuje predsedníčka súdu za plynulý a v súlade so zásadami hospodárnosti a rýchlosti konania.

III. Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

6. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv neexistuje zásadnejšia odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98).

7. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj ústavnú sťažnosť sťažovateľov.

8. Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitost' veci, možno konštatovať, že rozhodovanie o náhrade škody a nemajetkovej ujmy je rutinnou záležitosťou každodennej praxe súdov, preto výrazné predĺženie postupu súdu v napadnutom konaní nie je dôvodné. V správaní sťažovateľa ako sporovej strany ústavný súd nevzhladal okolnosť, ktorá by prispela k doterajšej dĺžke napadnutého konania.

9. Ústavný súd hodnotil celkovú dĺžku konania od podania návrhu 4. novembra 2019. Ako konštatoval aj samotný mestský súd, v doterajšom priebehu konania možno identifikovať dve obdobia, počas ktorých súd nekonal – je to jednak obdobie od 28. októbra 2021 do 26. januára 2023 (keď ešte vo veci konala pôvodná zákonná sudkyňa) a neskôr potom obdobie od 27. júna 2023 do 5. decembra 2024, keď možno nečinnosť zjavne pričítať zmenám v osobe zákonného sudcu. Vo veci sa dosiaľ uskutočnilo jedno pojednávanie (10. marca 2023), na ktorom však nebolo vykonávané dokazovanie – právny zástupca sťažovateľov reagoval na úmrtie jedného zo žalobcov a skutočnosť, že bolo v priebehu konania zistené, že vozidlo, ktoré spôsobilo dopravnú nehodu, bolo poistené (preto zmena v osobe žalovaného). Zmena vo veci konajúcich sudcov neospravedlňuje takýto procesný stav veci. Systémové nedostatky pri správe súdnictva bez ohľadu na to, ktorý zo štátnych orgánov za ne zodpovedá, nemôžu byť dôvodom neuznania základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a nezbavujú Slovenskú republiku zodpovednosti za prietahy (II. ÚS 481/2017). Zmyslom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov nie je pomenovanie príčin prietáhov v konaní alebo vyvedenie zodpovednosti vo vzťahu k stranám, ich advokátom, sudcom, súdnej administratíve, predsedom súdov či k rezortnému ministerstvu.

10. Ústavný súd s ohľadom na všetky uvedené skutočnosti uzavrel, že postupom mestského súdu došlo k porušeniu práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a ich práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (výrok 1 tohto nálezu).

11. Mestský súd dosiaľ právoplatne nerozhodol, preto ústavný doplnil ochranu o uloženie príkazu vo veci konať [čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)] (výrok 2 tohto nálezu).

IV.

Primerané finančné zadost'učinenie a náhrada trov konania

12. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. e) zákona ústavným súdom môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

13. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti žiadajú priznať primerané finančné zadost'učinenie každému po 5 000 eur. Ústavný súd pri určení sumy finančného zadost'učinenia vzal do úvahy celkovú doterajšiu dĺžku napadnutého konania (päť a pol roka), konštatovanie priet'ahov samotným súdom a napokon aj povahu samotnej žaloby. Ústavný súd preto považoval za primerané priznanie finančného zadost'učinenia 1 000 eur pre každého zo sťažovateľov (výrok 3 tohto nálezu) a vo zvyšnej časti návrhu sťažovateľov nevyhovel (bod 5 výroku tohto nálezu).

14. Ústavný súd priznal sťažovateľom (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 2 636,16 eur (výrok 4 tohto nálezu).

15. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľov vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [(ďalej len „vyhláška“); § 11 ods. 3, § 13a, § 16 ods. 3, § 18 ods. 3 vyhlášky]. Základná sadzba odmeny za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2024 je 343,25 eur a hodnota režijného paušálu je 13,73 eur. Podľa § 13 ods. 2 vyhlášky sa základná sadzba tarifnej odmeny zníži o 50 %, ak ide o spoločné úkony pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb; zníženie sa uplatní pri zastupovaní druhej a ďalšej osoby. Sťažovateľom vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2024 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti), čo celkovo predstavuje 2 196,80 eur.

16. Ústavný súd vypočítanú náhradu trov sťažovateľov zvýšil podľa § 18 ods. 3 vyhlášky o daň z pridanej hodnoty, pretože právny zástupca sťažovateľov je platiteľom tejto nepriamej dane. Pri určení výšky jej sadzby postupoval podľa § 27 ods. 5 zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o DPH“), v zmysle ktorého sa pri zmene sadzby dane použije pri každom vzniku daňovej povinnosti sadzba dane platná v deň vzniku daňovej povinnosti. Keďže daňová povinnosť právnemu zástupcovi sťažovateľov vznikla dňom dodania služby (§ 19 ods. 2 zákona o DPH), pri úkonoch právnej služby realizovaných a vyúčtovaných do 31. decembra 2024 ústavný súd použil sadzbu dane z pridanej hodnoty vo výške 20 %.

17. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia (výrok 4 tohto nálezu).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. mája 2025

Luboš Szigetí
predseda senátu